

16.-17. Decembar/December 2016.

NAUKA I MOTIVACIJA U SISTEMU EKO-OBRAZOVANJA UČENIKA I STUDENATA U BOSNI I HERCEGOVINI

Prof. dr Rade Biočanin, email: rbiocanin@np.ac.rs

Muamer Muraspahić

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Bosna i Hercegovina

Mr Mirsada Badić

EPS Srbije, RJ Novi Pazar, Novi Pazar, Srbija

Sažetak: Motivacija i široki dijapazon eko- obrazovanja omogućava neophodnu sintezu znanja, umeća i navika iz prirodnih i društvenih nauka. Predmet ovog rada jeste teoretski prikaz motivacije zaposlenih (profesora-asistenata) koja je jedan od ključnih preduslova za ostvarivanje uspešne motivacije studenata, kao i uloga liderstva procesu motivacije sa akcentom na njegove odlike. Kroz istraživački dio rada ispitivati ćemo stavove profesora, asistenata i studenata po pitanju: međusobne komunikacije, nastavnog plana i programa, zadovoljstva i uspjehu u radu i eko-učenju. Da bismo imali uspješno nagrađivanje trebamo uspostaviti motivaciju. Motivacija se nalazi na različitim mjestima nastavne strukture, od pojedinca koji uči tako do uže i šire okoline koja može direktno ili indirektno uticati na sam proces edukacije i napredovanje pojedinca. Zbog našeg velikog interesovanja, mi smo pokušali da otkrijemo koja je uloga lidera u obrazovnim organizacijama, kakve karakteristike, koji stil liderstva najbolje djeluje na motivaciju zaposlenih i koje ćemo imati najbolje rezultate kod studenata. Ciljevi ovog rada sazđani su u namjeri da se otkrije karakter, intenzitet i uticaj određenih faktora kako na motivaciju profesora i asistenata tako i na motivaciju studenata. Naučni cilj ovog rada jeste naučni opis pojma motivacije zaposlenih, njeno definisanje, klasifikovanje i uticaj vrsta motivacije na zaposlene-profesore, asistente i studente. Društveni cilj jeste da pomogne obrazovnim ustanovama u BiH ukazivanjem na specifičnosti iz značaj motivirajućih faktora na profesore i studente iz oblasti ekologije i zaštite životne sredine.

Ključne riječi: Nauka i obrazovanje, ekologija, eko-bezbjednost, komunikaciona kompetentnost, ocjena učenja, održivi razvoj

SCIENCE AND MOTIVATION IN THE ECO-EDUCATION PUPILS AND STUDENTS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract: Motivation and a wide range of eco-education enables the synthesis of the necessary knowledge, skills and habits from the natural and social sciences. Subject of this paper is theoretical approach to motivation system of employers (professors) which is one of the key preconditions for accomplishment successful motivation of students, as and a role of leader in process of motivation with reference to his characteristics. True the empirical part of the paper we will research stands of professors and students with next questions: personal communication, curriculum, satisfaction and success in the work and studies. To have successful rewarding system we need to establish system of motivation. Motivation is in different places of teaching structure, from individuals who learns from immediate and wider environment which can directly or indirectly to influence on the process of education and advancing of individuals. Special emphasis will be given to the conference site, scope and role of informatics and information technologies in eco-education and professional education in the field of eco-security, as well as the correlation with other sciences, both natural and social, particularly the sciences of education. It is designed to view and analytical review of the state of education with consideration of eco-awareness and motivational factors, but also the contribution of technology and information technology eco-education continuously and at all levels. Because of our huge interest, we tried to discover which is role of leader in the educational organizations, which

karacteristics, wich still is the best for motivation of employers and wich will have the best results at students. The Society's goal is to assist educational institutions by pointing out the specifics of the importance of motivating factors on professors and students in the field of ecology and environmental protection.

Keywords: Science and education, ecology, eco-safety, communication competence, assessment of learning, sustainable development

Uvod

Neki od osnovnih razloga koji doprinose demotivisanosti učenika i studenata, odnosno ograničavaju prelazak studenata iz srednjoškolskog obrazovanja u visoko obrazovanje, vezani su za tešku ekonomsku situaciju u državi. Poražavajuća ekonomska slika društva uzrokuje visoku stopu nezaposlenosti te samim tim i veći broj stanovnika, čiji su materijalni uslovi nedovoljni da finansiraju sopstveno školovanje ili školovanje svoje djece. Veliki broj institucija, posebno na lokalnom nivou, svjestan je ovog problema, te se godišnje osiguravaju sredstva za stpendiranje onih koji žele studirati, međutim kada se sve podijeli na brojne korisnike, ova svota je jako skromna. Dodatne uzroke ovog stanja generira sam sistem obrazovanja, njegov kvalitet, kriteriji i standardi obrazovanja u srednjim školama, kao i činjenica da upisni kriteriji na visokoškolske ustanove nisu usaglašeni na nivou cijele BiH, čime se ograničava ili otežava pristup potencijalnim budućim studentima da se kvalifikuju za status redovnog studenta. Razlozi za ovako loše stanje u obrazivanju su višestruki i međusobno isprepleteni, tako da je potrebno osmotriti cjelokupnu sliku obrazovanja, uključujući: relevantne državne institucije i institucije visokog obrazovanja, obrazovni sistem, legislativne okvire, motivaciju srednjoškolaca da nastave svoje obrazovanje, odnosno dominantnu percepciju mladih kada je perspektiva daljeg studiranja u pitanju. U ovom slučaju, ekologija kao znanost, široko polje srednjoškolskog učenja i studija, mogu se podijeliti u nekoliko poddisciplina, a glavne su :

- ekologija koja proučava ekološke i evolucijske osnove ponašanja životinja i ulogu ponašanja životinja te prilagođavanju njihovim ekološkim staništima;
- ekologija (autoekologija) koji se bave dinamikom stanovništva unutar vrsta i njihovu povezanost s faktorima okoline.
- ekologija (synecology) koja proučava odnose između vrsta u određenoj ekološkoj zajednici;
- pejzaž ekologija koja proučava međusobne manje vidljive dijelove pejzaža;
- ekosistem ekologija, koja proučava razmjenu energije i materije kroz ekosistem itd

Podjela ekologije može biti zasnovana na ciljnu grupu studiju: životinjska, biljna, insekata ili na osnovu proučavanja određenog ecotopa: Arctic (ili polarna ekologija), tropska, pustinjska ekologija...

Ekologija zone može postojati kao zasebna poddisciplina, a savremeni ekolozi vjeruju da pitanja životne sredine se mogu proučavati na nekoliko nivoa: nivo populacije (jedinke iste vrste), na nivou biocenoza (zajednica živih vrsta), na nivou ekosistema i na nivou biosfere. Vanjski sloj Zemlje se sastoji od nekoliko dijelova: hidrosfera (ili sloj vode), litosfera (tla i stijena slojeva) i atmosfera (ili zrak slojeva). Biosfera (ili sfera života) može se definirati kao "četvrti sloj", te odnos prema svim pojavama života na planeti Zemlji, ili na taj dio planete

gdje postoji život. To značajno utiče na ostala tri sloja, uprkos činjenici da postoje stalni stanovnici atmosfere. U odnosu na veličinu zemlje, pokriva samo biosfera njen tanki sloj koji se proteže od 11.000 m ispod površine mora do 15.000 m iznad.

Ekosistem se sastoji od dva dijela, život (biocenoza) i okruženje u kojem postoji život (biotop). U ekosistemu, žive vrste su povezani i zavisne jedni na druge preko lanca ishrane, i razmjenu energije i materije između sebe i sa svojim okruženjem. Svaki ekosistem se može sastojati od subjekata različitih veličina. U krajnjoj istanci cilj svake persuazije, pa i persuazije u nastavi je delovanje na ponašanje (bilo da se ono kontroliše, promeni ili održi). Željeno ponašanje se ostvaruje promenom određenih dispozicija (verovanje, uverenja, mišljenja, stavovi, vrednosti i sl.) da treba štititi životnu sredinu. Uz pomoć persuazije se utiče na promenu valencije (smer) i intenziteta valencije dispozicija ponašanja.

Cilj ovog istraživanja jeste identifikacija osnovnih razloga niske stope upisa na fakultete, kao i prepreka pri upisu studenata na bh. fakultete. Obrazovni sektor u Bosni i Hercegovini ekstremno je decentralizovan, što općenito dovodi do velikih problema, što se posebno odražava na brzinu reformi visokog obrazovanja. Decentralizovanost i kompleksni administrativni aparat svih institucija koje su vezane za kreiranje politika visokog obrazovanja kao i institucija koje nude usluge visokog obrazovanja, utiču na efikasnost i kvalitet samog obrazovanja, koji svaka individua uzima u obzir pri daljem planiranju svog akademskog razvoja.

1. Motivacija u eko-učenju

Motivacija je naša unutrašnja snaga koja nas pokreće da ostvarimo ciljeve i zadovoljimo svoje potrebe. Da bi smo postigli uspjeh u bilo kom segmentu našeg života neophodna nam je motivacija. Poznavanje teorija motivacije je bitno za menadžera-rektora, dekana fakulteta kako bi mogli da utiču na motivaciju zaposlenih. Analiza motivacije je osnova za razumijevanje i ponašanje zaposlenih na poslu. Sva istraživanja o motivaciji dala su isti rezultat: Ljudi rade da bi zadovoljili svoje potrebe. Najčešća nagrada koju zaposleni dobijaju jeste plata koju zaslužuju svojim radom. Pored plata, postoje još neke nagrade koje uključuju: promociju, izazovne radne zadatke, samostalnost u obavljanju posla, priznanje. Osnovni proces motivacije zasniva se na tri elementa: Potreba, Pokret i Nagrada.

Motivacija profesor, asistent direktno se reflektuje na motivaciju studenta, od čega će zavisi njihov uspjeh na fakultetu i daljni napredak. Uzimajući u obzir složenost koautorskog rada mi smo koristili nekoliko metoda prikupljanja i analize podataka:

- osnovne metode (analitičke i sintetičke),
- opštenaučne metode (hipotetičko-deduktivna, statistička i uporedna),
- analizu sadržaja primarne i sekundarne građe podataka.

Za razumijevanje uticaja motivacije na radne performanse, neophodne su tri dimenzije motivacije: Prava, Intenzitet i Postojanost. U današnje vrijeme, ljudi predstavljaju najznačajniji resurs, kao i faktor efikasnosti i efikasnosti organizacije. Ta činjenica uzdiže motivaciju u vrh interesovanja svih nosilaca odgovornosti u organizaciji. Ostvarenje vizije organizacije uslovljeno je i to u veoma velikoj mjeri i adekvatnom motivacijom svih nosilaca odgovornosti. Dakle, ne bilo kakvom motivacijom, već motivacijom koja postiže nosioce

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
KORPORATIVNA SIGURNOST U BiH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT

16.-17. Decembar/December 2016.

odgovornosti koje omogućava davanje uspješnih odgovora na izazove organizacijskog okruženja. Motivacija je jedna od ključnih funkcija menadžmenta (danas menadžmenta ljudskih resursa), a upravo su menadžeri bili ti koji su prvobitno podsticali i naručivali istraživanja o motivaciji.

U UN nikle su organizacije, koje se bave problemima zaštite životne sredine, ishrane, zdravlja i kvaliteta života

- UNESCO (obrazovanje, naučna obrada podataka)
- WHO (zdravlje i kvalitet života)
- AEC (agencija za atomsku energiju)
- FAO (za ishranu i poljoprivredu)
- UNDP (program UN za razvoj)
- UNEP (program UN za životnu sredinu)
- HACCPH (Hazard Analysis) and CCP (Critical Control Point)

Brojne deklaracije
Ekološki pokreti
Nevladine organizacije...

Slika 1. Organizacije u svetu, koje se bave pitanjima zaštite životne sredine

U ovom radu mi ćemo delegirati sedam aktivnosti menadžmenta ljudskih resursa i to: 1. Planiranje, 2. Rekrutovanje, 3. Selekcija, 4. Treninzi, 5. Timski rad, 6. Motivacija i 7. Upravljanje karijerom.

Nekada je školsko razdoblje bilo osnovno doba predviđeno za edukaciju, a danas je čovjek uključen u obrazovni proces u svim fazama ljudskog života. Nekada se porodica bavila vaspitanjem i obrazovanjem djeteta, kasnije je to preuzela škola, da bi danas obrazovanje na radnom mjestu bilo sastavni dio profesionalnog života radnog čovjeka. Eko-obrazovanje ima cilj da pripremi pojedinca za dalji tok života tako što će ga osposobiti za aktivno učešće u obrazovnom procesu. Obrazovna ličnost činila je „ukras“ izvoda društva u ranijim razdobljima, dok u današnje vrijeme ona čini simbol društva. U savremenom društvu, znanje predstavlja ključni resurs za očuvanje radne i životne sredine. Procesom učenja formiraju se vještine, umjeća, stavovi, vrijednosti i druge ljudske osobine koje sačinjavaju karakter svakog čovjeka. Navest ćemo činioce koji se nalaze u osnovi pokretljivosti svakog pojedinca: fiziološke potrebe, potrebe za sigurnošću, potreba za ljubavlju i pripadanjem, potrebe za ugledom i poštovanjem, i potrebe za samoaktuelizacijom. Ovi motivi se međusobno prepliću i predstavljaju pokretače studenata. Spoj dva ili više motiva mogu pozitivno djelovati na studente u smislu povećanja aktivnosti i otvaranja novog prostora za djelovanje. Motivacija je ne zaobilazni faktor u nastavi, jer bez prave motivacije neće postojati ni valjan obrazovno-vaspitni učinak. Faktori koji predstavljaju izvor motivacije u nastavi su: psihofizička struktura studenata, karakteristike profesora, karakteristike nastavnog sadržaja, nastavna tehnologija, sociološko-kulturni uslovi i okruženja. Profesor i asistent u nastavnom procesu može imati

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

ulogu mentora studentima kojima predaje. Pod mentorstvom, u ovom slučaju, podrazumijevamo međuljudski odnos između profesora-mentora i studenta prema kome profesor usmjerava svoju pažnju u želji da mu prenese svoje znanje. Profil savremenog profesora koji će uspješno odgovoriti na pitanja aktuelne nastave sadrži sljedeće elemente:

- razvijene opšte sposobnosti,
- razvijene specifične sposobnosti,
- posjedovanje opšteg obrazovanja,
- posjedovanje dobrog stručnog obrazovanja,
- pedagoško-psihološko obrazovanje,
- didaktičko-metodičko obrazovanje,
- fizičko i mentalno zdravlje,
- ljubav prema studentima,
- pozitivne osobine ličnosti (humanost, otvorenost duha, moralni kvaliteti, odgovornost, dosjetljivost, radinost, kreativnost).

Studente treba motivisati, privoljeti, zainteresovati za učenje. Ako ispunjavamo naš cilj da studenti spoznaju, razviju i iskoriste svoje mogućnosti studenti će imati dobre ocjene ne zato što su im poklonjene, već zato što su njihove mogućnosti dobre i što su motivisani da ih maksimalno iskoriste. Učenje je težak intelektualni posao i niko ga ne može natjerati da nešto nauči ako on to ne želi. Samo motivisan student postiže izvrstan uspjeh na fakultetu. Motivacija kao faktor uspješnosti najčešće je tumačenje uspješnosti studenata i njegovih postignuća. Sastavna komponenta učenja jeste motivacija za saznavanjem. Svaki profesor bi trebao da podstiče studentsku želju za učenjem i da se zalaže za studiranje bez prinude.

Vrste studentske motivacije:

- 1) unutrašnja motivacija
- 2) spoljašnja motivacija
- 3) pozitivna motivacija
- 4) negativna motivacija

Navest ćemo četiri najčešća razloga nemotivisanosti studenata:

- 1) nema cilj
- 2) sumnja u sebe
- 3) ne vjeruje metodama
- 4) ne vjeruje profesoru

Inspiracija predstavlja osjećanje ili stečeno iskustvo koje čini da ljudi postupaju drugačije od uobičajnog načina i pređu svoje granice. Osnovni elementi inspiracije su: vizija, komunikacija, komunikaciona kompetentnost, starost, povjerenje. U istraživačkom dijelu rada ispitivali smo stavove profesora i studenata na fakultetima. Istraživanje je obavljeno preko posebnih anketa koji su popunjavali profesori, asistenti i studenti, kao i njihovim intervjuisanjem. Cilj ovog istraživanja je sticanje slike o visoko školskom obrazovanju, kako sa gledišta profesora, tako i sa gledišta studenata kao i njihove motivacije. Anketa za profesore, asistente bila je anonimna i sastavljena je od 9 pitanja zatvorenog tipa. Anketu ćemo analizirati preko svakog pitanja pojedinačno, na koja su profesori davali ocjene od 5 do 10, pri čemu je 5 najniža ocjena a 10 najviša. Od ukupno ispitanih profesora, 67% činile su

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
KORPORATIVNA SIGURNOST U BiH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT

16.-17. Decembar/December 2016.

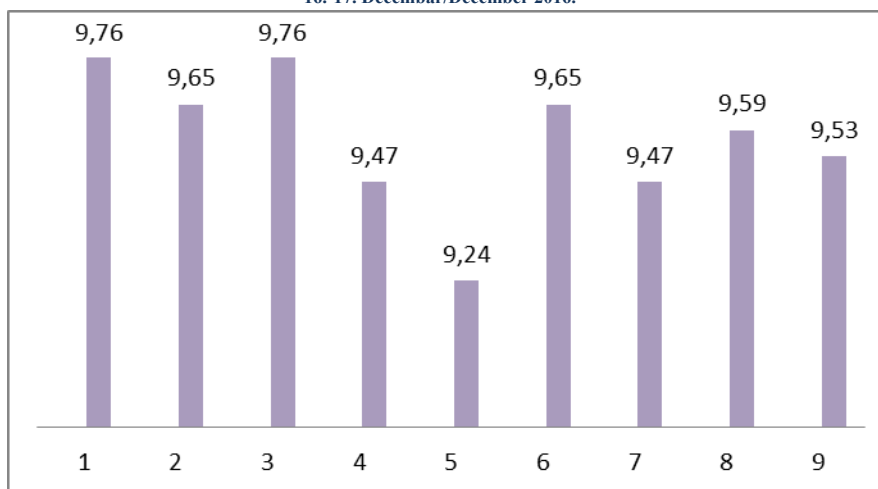
žene, dok su preostalih 33% činili muškarci. Prosječne godine radnog staža ispitanih profesorasa 30 godina.

Tabela 1. Anketa za profesore/asistente

N°	Pitanje	Prosječna ocjena	Komentar
1.	<i>U planiranju sadržaja i načina rada da li se rukovodite ciljevima i ishodima nastavnog predmeta?</i>	9,76	Na ovo pitanje profesori su dali visoku prosječnu ocjenu. Ovom ocjenom su istakli značaj ciljeva i ishoda predmeta, time što posebnu pažnju obraćaju na njih tokom planiranja sadržaja i načina rada.
2.	<i>Da li koristite metode i tehnike primjerene predmetu i studentima na predavanju?</i>	9,65	Profesori se zalažu da na najbolji način približe predmet studentima. Adekvatnim metodama i tehnikama rada na konkretnom predmetu, postiže se veći uspjeh u pogledu savladanosti gradiva i razumjevanju.
3.	<i>Da li sadržaje predmeta koji predajete povezujete sa primjerima iz svakodnevnog života i iskustvima studentima?</i>	9,76	Iskustvo je pokazalo da studenti bolje savladavaju gradivo preko primjera iz svakodnevnog života. Primeri iz svakodnevnog života pomažu studentima da stvore sliku o određenoj temi i bolje je razumeju. Ovakvi primjeri su posebno bitni studentima koji se po prvi put sreću sa datom tematikom.
4.	<i>Da li nastavu obogaćujete iskustvima stečenim kroz različite oblike stručnog usavršavanja?</i>	9,47	Usavršavanje pomaže profesorima u poslu. Usavršavanje se postiže posjetama, stručnim seminarima te seminarima posvećenim radu sa studentima i radionicama.
5.	<i>Da li koristite audio vizuelne i ilustrativne materijale u nastavi u funkciji učenja studenata?</i>	9,24	Ova ocjena pokazuje da nisu svi profesori u mogućnosti da koriste audiovizuelne materijale zbog tehničkih i prostornih kapaciteta, kao i zbog sadržaja samog predmeta, što smo dobili kao obrazloženje, proisteklo iz intervjua profesora.
6.	<i>Da li podržavate studente da slobodno iskazuju svoje ideje, postavljaju pitanja, diskutuju i komentarišu u vezi sa predmetom?</i>	9,65	Visokom prosječnom ocjenom dokazano je da profesori ne sputavaju studente u kreativnosti i znatiželji. Slobodnim iznošenjem ideja i postavljanjem pitanja studenti se potiču na razmišljanje o konkretnom predmetu, sadržajem i karakteristikama.
7.	<i>Da li planiranim aktivnostima obezbjeđujete uključivanje studenata sa različitim individualnim karakteristikama i potrebama?</i>	9,47	Profesori su iskazali svoju aktivnost za rad sa studentima i njihovim individualnim karakteristikama i potrebama.
8.	<i>Da li rado razmenjujete ideje, nastavne materijale i opremu sa kolegama?</i>	9,59	Ocjena pokazuje da je saradnja među kolegama na visokom nivou. Ova ocjena takođe pokazuje da se radi o „zdravom“ okruženju u kome nema zavisti niti loših namjera, kao i da su kolege spremne za međusobnu saradnju.
9.	<i>Da li učestvujete u radu timova i stručnih tijela na Univerzitetu/Fakultetu?</i>	9,53	Učestvovanje u timovima, tijelima na fakultetu doprinosi stručnom i boljem radu fakulteta, njenoj organizaciji, organizaciji nastave i vannastavnih aktivnosti.

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT
16.-17. Decembar/December 2016.

Slika 2. Uporedni prikaz prosječne ocjene

Na grafikonu možemo vidjeti da su ocjene prilično ujednačene i na visokom nivou, što govori o zadovoljstvu profesora radom na fakultetu, međuljudskim odnosima i studentima. Jedina ocjena koja se drastično razlikuje od svih ocjena, jeste ona koja se odnosi na plate profesora. Za razliku od drugih zemalja u našem okruženju, naše plate u obrazovanju su najniže po statističkim podacima iz 2013. godine, prosječna plata zaposlenih u školstvu u BiH je bila 970KM.

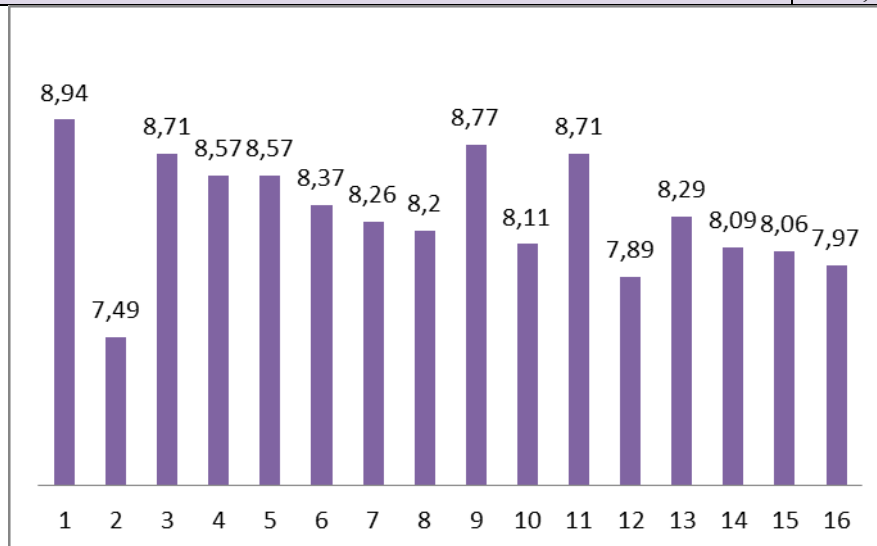
Anonimnu anketu popunjavalo je ukupno 40 studenata (25 djevojaka i 15 momaka) po završenoj prvoj i drugoj godini fakulteta. Ona se sastojala od 12 pitanja zatvorenog tipa. Studentima su, kao odgovore na postavljena pitanja, davali ocjene od 5 do 10, pri čemu je 5 najniža ocjena, dok je 10 najviša. Nakon ankete, obavljen je intervju sa studentima. Anketu ćemo analizirati pojedinačno po svakom pitanju koristeći i podatke dobijene obavljenim intervjuem.

Tabela 2. Anketa o zadovoljstvu studenata

Nº	Pitanje	Prosječna ocjena
1.	Kako ste zadovoljni fakultetom koji pohađate?	8,94
2.	U kojoj su mjeri ispunjena tvoja očekivanja nakon završne godine?	7,49
3.	Kojom ocjenom biste ocjenili/la program nastave	8,71
4.	Kakva je vaša komunikacija sa profesorom?	8,57
5.	Koliko su profesori zainteresovani za tvoje napredovanje?	8,57
6.	Da li volite časove u kojima učestvuje više studenata?	8,37
7.	Da li vam se sviđaju časovi na kojima se radi u malim grupama na konkretnim zadacima?	8,26
8.	Da li volite časove na kojima studenti prezentiraju svoje radove	8,20
9.	Koliko vam je važna upotreba savremenih tehnologija?	8,77
10.	Da li su pohvale i nagrade za studente koji su zaslužili javne?	8,11
11.	Kojom ocjenom bi ocjenili/la trud profesora da prenese svoje znanje?	8,71
13.	Koliko mislite da su profesori na vašem fakultetu objektivni u	7,89

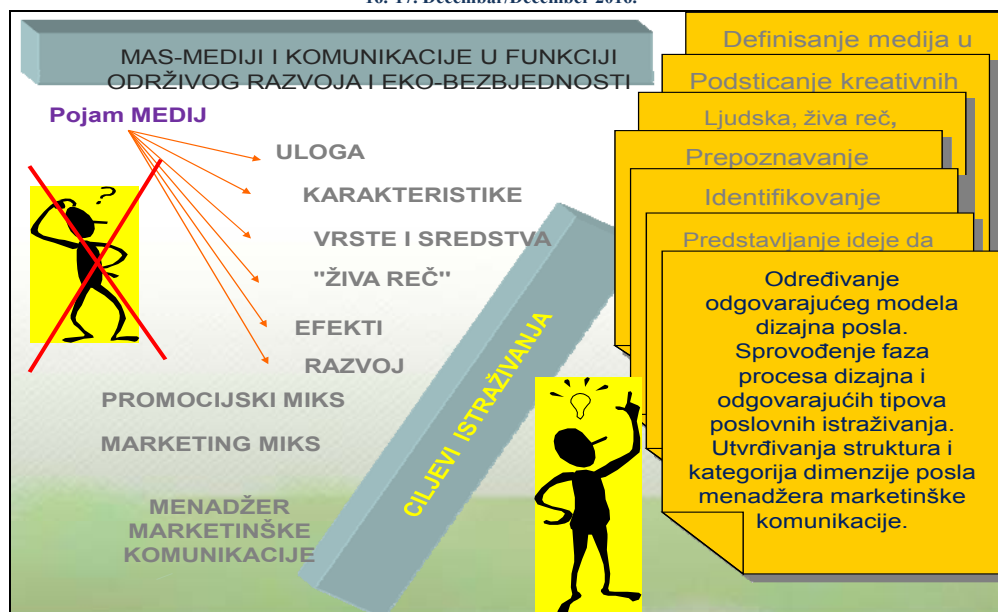
	ocjenjivanju?	
12.	Šta te najviše odbija od pohađanja nastave:	
	a) <i>Previše monotono gradivo</i>	8,29
	b) <i>Sam pristup profesora studentima</i>	8,09
	c) <i>Način na koji profesor predaje</i>	8,06
	d) <i>Nedovoljna zainteresovanost profesora da prenese gradivo studentima</i>	7,97

Slika 3. Uporedni prikaz prosječne ocjene – ankete za studente

Nakon popunjavanja ankete, obavljen intervju sa studentima. Intervju je sadržavao pitanja kao i data anketa, s tim što su studenti obrazlagali svako postavljeno pitanje i iznosili svoje mišljenje. Kroz razgovor sa njima, došli smo do saznanja da neki studenti i nisu upisali ovaj fakultet zbog svojih interesovanja već zbog želje ambicioznih roditelja. Samim tim studenti su nezainteresovani za gradivo uopšteno za fakultet koji su upisali. Analizirajući intervjuisane studenata i njihov uspjeh na fakultetu, mogli smo da primjetimo veliku između odgovora.

Studenti sa većim prosjekom koji su samostalno upisali ovaj fakultet, u potpunosti su bili zadovoljni profesorima, njihovim umjećem da prenesu svoje znanje i komunikacijom sa njima. Druga grupa studenata, sa slabijim prosjekom (koje fakultet ne interesuje) i oni koji nisu samovoljno upisali ovaj fakultet, davala je suprotne odgovore.

Slika 4. Parametri u ocjenjivanju uticaja mas-medija u eko-obrazovanju

Po pitanju obimnosti gradiva, obe grupe su bile složne. Gradivo je prilično obimno, na svakom času se prelazi dosta gradiva i teško im je da sve tako brzosavladaju. Iz predhodno pomenutih razloga uslijedile su srednje ocjene, jer je u pitanju bilo ukupno ocjenjivanje nastavnog kadra i nastavnog plana i programa na fakultetu.

Po mišljenju studenata najbolji pokazatelji uspješnog studiranja na fakultetu su:

- brzina studija odnosno završetak studija u roku (49%),
- prosjek ocjena (21%),
- sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima povezanim s fakultetom (natjecanja, istraživanja, radovi, nagrade, demonstratura, debata) -(14%),
- količina znanja koja ostane poslije studija (baratanje, povezivanje gradiva) -(12%)
- ostalo (4%).

Mnogi smatraju da je najbitnija brzina studija. Sve ostalo podliježe nekoj arbitrarnosti od strane profesora, a jedino konkretno što se može vidjeti i u što sam ja siguran je da ako se nauči neki ispit da će se dobiti dva i to sigurno kod svih profesora. Ono što najkonkretnije govori o uspješnosti je brzina studija.

Studenti su bili zamoljeni da s obzirom na prethodno navedene kriterije uspješnosti u postotku, podijele svoje kolege u tri skupine: uspješne, osrednje i neuspješne. Smatraju da na Fakultetu, u prosijeku studira:

- a) 14% uspješnih studenata,
- b) 46% osrednjih,
- c) 40% neuspješnih studenata.

Studenti sudionici ovog istraživanja sebe smatraju u podjednakom broju uspješnim studentima (27 ili 49,1%) i osrednjim studentima (26 ili 47,3%). Slabim studentima smatra se samo dvoje studenata ili 3,6%. Ovi podaci su u skladu s kriterijima izbora uzorka.

ZAKLJUČAK

Zbog sve većeg interesovanja za eko-zaštitu i očuvanje resursa, zbog porasti eko-svjesti, javila se potreba za upravljanjem riversnim tokovima proizvoda, tj. tokovima *od tržišta do kompanije*. Naglasak je na ponovnom korišćenju, pakovanju ili odlaganju korišćenih proizvoda. Povećana konkurencija i želje kompanija da što više udovolje zahtjevima kupaca su povećali značaj povratnog toka proizvoda. Svaka kompanija koja zanemaruje riversnu logistiku u suštini smanjuje profit.

U budućnosti je neophodno raditi na primjenama novih mehanizama i uspostavi sistema koji bi odgovorio na sva sporna pitanja iz domena eko-obrazovanja u školama i fakultetima u BiH. Prioritetna je racionalizacija finansiranja obrazovanja, kako bi se umanjili troškovi i preklapanje funkcija, poput administrativnih funkcija, koje bi se mogle smanjiti provođenjem integracije univerziteta u BiH, što implicira racionalnije iskorištavanje predavačkog i administrativnog kadra i prostora. Drugačiji modaliteti finansiranja studenata osigurali bi pristup studiranju i onima koji ispunjavaju akademske kriterije, a nisu u mogućnosti da snose troškove školovanja. Dodatno je neophodno uspostaviti jedinstvene standarde ocjenjivanja znanja i upisnih kriterija na fakultete na nivou cijele BiH, što bi se eventualno moglo sprovesti kroz eksternu mature, gde znanje, kreativnost i veština predstavljaju "trojstvo" buduće profesije. Ako struka nije elementarno zasnovana na rezultatima nauke, ne uvažava potrebe njenog postojanja i potrebe primene rezultata NIR-a u praksi, ona će stagnirati i uvijek biti struka prošlosti.

Polazeći od činjenice da oblast zaštite životne sredine, sa pozicije savremenog poimanja te pojave, predstavlja jedan od osnovnih postulata nacionalnog interesa zemlje, upućuje, da jedino temeljna promena odnosa čovjeka prema okolini obezbjeđuje dalji napredak ljudskog društva.

U tom smislu ključnu ulogu ima vaspitanje i obrazovanje za zaštitu životne sredine. Strategija vaspitanja i obrazovanja za zaštitu okoline treba da obezbjedi: shvatanje da obrazovanje za zaštitu životne sredine traje celi život stvori osjećaj odgovornosti za stanje okoline počev od lokalne samouprave do samog vrha, da preduzme odgovarajuće pravne mjere, osigura svima tačne i potpune informacije, ističe načela održivog razvoja, razvija partnerstvo svih relevantnih učesnika i koristi sve raspoložive resurse i istražuje najoptimalnije metode u vaspitanju i obrazovanju za zaštitu životne sredine i primenjuje ih. Strategija nacionalne odbrane i bezbjednosti, kao celovit i trajan program u savremenim uslovima treba da obezbjedi jedinstvene osnove angažovanja umnih, duhovnih i materijalnih potencijala države, uz saradnju i uspješno funkcionisanje spoljne i unutrašnje politike i bezbjednost od svih oblika oružanog i neoružanog oblika ugrožavanja.

LITERATURA

- [1] Amidžić B., Biočanin R., Drobnjak R. Environment protection and chemical accidents, XXXIV Savetovanje sa međunarodnim učešćem „ZAŠTITA VAZDUHA 2006“, 24-25.01. 2007. Beograd.
- [2] Biočanin R. Osnove zaštite životne sredine, Panevropski univerzitet “APEIRON”, Banja Luka, 2007.
- [3] Biočanin R. Humana ekologija, FZF Univerziteta u Travniku, Travnik, 2015.
- [4] Čevrljaković-Dobričić N., Biočanin R., Panić S. Kvantifikacija uticaja na životnu sredinu u vanrednim situacijama, Naučni skup „BEZBEDNOST U ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE“, Privredna komora Srbije, 5-6. februar 2007. Beograd.
- [5] Jokić D., R. Biočanin, Marjanović R.,. Ekološki sadržaji u sistemu obaveznog obrazovanja u Srbiji, XXXV Savetovanje sa međunarodnim učešćem „ Zaštita vazduha 2007.“ 6i 7. novembar 2007. Beograd
- [6] Karkalić R., Amidžić B., Biočanin R., Ispitivanje savremene zaštitne odeće u funkciji fiziološke podobnosti, Prvi kongres medicine rada i zaštite na radu SCG sa međunarodnim učešćem, 21.-24.09.2005. Kopaonik
- [7] Mrmak I. Uticaj škole na razvoj životne sredine, Beograd: Prosvetni pregled 40, 1979.
- [8] Marjanović R., Jokić D. Sistem kvaliteta u obrazovanju učenika, KVALITET, Poslovna politika, Beograd, 2007.